

نقش قوانین، سند چشم‌انداز و اسناد بالادستی در برقراری تعامل ناجا با قوای سه‌گانه

محمد رضا نادرپور^۱

علی مقدم

رضا جوادیان

یدالله علیزاده

چکیده

زمینه و هدف: این مقاله با هدف بررسی ظرفیت‌های موجود در حوزه قوانین و اسناد بالادستی به منظور برقراری تعامل ناجا با قوای سه‌گانه نگاشته شده است. چارچوب نظری این پژوهش بر مبنای رویکرد ارتباطات سازمانی طراحی شده که این ارتباطات به عنوان مبنایی برای تعامل سازمانی است.

روش تحقیق: روش تحقیق مورد استفاده، مطالعه اسنادی همراه با تحلیل محتوای کیفی است. **یافته‌ها:** جامعه آماری این پژوهش قانون نیروی انتظامی، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و مجموعه بیانات مقام معظم رهبری در خصوص مسئله امنیت و تعامل سازمانی است. **نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که شیوه نیل به نه مأموریت نیروی انتظامی، به روش همکاری بین بخشی و تعامل سازمانی میسر است و این نشان‌دهنده تأکید قانون بر تعامل است. همچنین در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ مقوله تعامل سازمانی و ارتباطات نیروی انتظامی مورد تأکید واقع شده و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری نیز نشان داد که در صورت مقوله‌بندی این بیانات، وزن مقوله تعامل سازمانی قابل توجه و پراهمیت است.

واژگان کلیدی: نیروی انتظامی، سند چشم‌انداز، بیانات مقام معظم رهبری، تعامل سازمانی، امنیت اجتماعی.

نیروی انتظامی از جمله سازمان‌های گسترده کشور است که در تمام قلمرو جغرافیایی این سرزمین پهناور حضور دارد. این نیرو از جمله مهم‌ترین سازمان‌های مأمور در برقراری و تأمین نظم و امنیت عمومی در داخل کشور و مرزهای پیرامون آن است. به همین منظور و برای شفاف شدن وظایف این سازمان، مأموریت آن در قانونی به نام قانون نیروی انتظامی توسط مجلس شورای اسلامی وقت تصویب و پس از بررسی و تصویب نهایی، ابلاغ شده است (فرجی ۱۳۸۹: ۱۴۷). مطابق ماده یک قانون پیشگیری از جرم، پیشگیری از وقوع جرم عبارت است از تدابیر و اقدام‌های نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌هایی که به حکم قانون در این زمینه موظف هستند با هدف حمایت از شهروندان آسیب‌پذیر در برابر خطر وقوع جرم، افزایش آگاهی‌های عمومی، ارائه خدمات مشاوره-ای پیشگیرانه، نظارت بر اماکن عمومی و مناطق جرم‌زا و افزایش هزینه‌های جرم، اقدامات لازم را انجام دهند. در این قانون به‌طور دقیق مشخص شده که در کنار نیروی انتظامی، ۲۲ سازمان و نهاد نیز در امر پیشگیری از جرم مسئول هستند و این ماده قانونی به‌خوبی اهمیت تعامل بین این سازمان‌ها را برای پیشگیری از جرم نشان می‌دهد (ماده دو قانون پیشگیری از جرم ۱۳۹۴). از تعریف فوق مشخص می‌شود که کار پیشگیری انتظامی از جرم صرفاً مختص به نیروی انتظامی نبوده و ارگان‌های دیگر نیز در این زمینه نقش دارند و مدیریت و هماهنگی بر پیشگیری از جرم را می‌بایستی نیروی انتظامی و سایر نهادها انجام دهند تا تأمین امنیت اجتماعی در جامعه با چالش مواجه نشود (حسینی مقدم و جربانی ۱۳۸۸: ۱۰۱).

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، برنامه پنج ساله توسعه کشور، سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، قانون بودجه سالانه کشور از مهم‌ترین استاد بالادستی مشترک در همه حوزه‌ها به شمار می‌رود که کاربست صحیح آن‌ها از سوی هر یک از دستگاه‌ها، می‌تواند دستیابی به اهداف هر حوزه را سهل‌الوصول نماید و جامعه را در مسیر رشد و پیشرفت قرار دهد.

نیروی انتظامی نیز به‌عنوان سازمانی که در زمینه امنیت به‌عنوان کالایی عمومی فعالیت دارد بایستی بتواند خود را در محیط متغیر و پرتلاطم دنیای امروز (مقدم ۱۳۹۲: ۳) که بستر بروز جرایم متعدد و جدیدی شده است، همپای تغییرات جامعه پیش ببرد. در واقع توانایی سازمان‌ها در واکنش به

تغییرات سریع محیط و پاسخگویی به خواسته‌های مشتریان در شرایط رقابتی امروز، از مهم‌ترین امتیازات به شمار می‌رود. این در حالی است که عوامل بسیاری امکان تطبیق سازمان‌ها با تغییرات محیط را محدود و فرصت‌های فراهم آمده برای سازمان را به تهدید تبدیل نموده است و ادامه رقابت را مشکل و پرهزینه ساخته است (سلیمی و همکاران ۱۳۹۲: ۱۱۶). از این رو در دنیای حاضر، سازمان‌ها بایستی در چارچوب قوانین و اسناد بالادستی موجود از طریق تعامل و ارتباطات سازنده با محیط بیرون، از ظرفیت‌های موجود به بهترین نحو بهره‌برداری نمایند (ساکو و بومه^۱ ۲۰۰۹: ۵۶) و از این طریق خدمات خود را به بهترین شکل ممکن به جامعه هدف خود ارائه دهند. در واقع این قوانین و اسناد، یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای ارتباطات سازمانی است که حدود این ارتباطات را مشخص می‌کند و هر سازمانی موظف است در چارچوب این قوانین و اسناد به فعالیت خود ادامه دهد. با این وجود، ارتباطات سازمانی باید اثربخش باشد تا در مجموعه سازمان و مدیریت آن بتواند مؤثر واقع شود و نقش کلیدی خود را ایفا کند. در واقع ارتباط مؤثر هر سازمان با محیط خود و تعامل صحیح با این محیط می‌تواند به عنوان بنیاد سازمان‌های مدرن در نظر گرفته شود (کروگ^۲ و همکاران ۲۰۰۲) و میزان موفقیت یک سازمان، انطباق ساختار آن با وظایفی است که در قوانین و مقررات جاری جامعه برای آن سازمان تعیین شده است (فرجی ۱۳۸۹: ۱۴۱).

در کنار قوانین و اسناد بالادستی، بیانات و فرمایشات مقام معظم رهبری نیز در حکم چراغ راهی برای سازمان‌ها و دستگاه‌های متعدد جامعه است که کاربست این بیانات می‌تواند هر سازمان و از جمله نیروی انتظامی را به اهداف موردنظر خود برساند و رضایت جامعه را از آن افزایش دهد. مقام معظم رهبری در بیانات خود تأکید زیادی بر مسئله امنیت دارند و این نشان می‌دهد که نیروی انتظامی برای ایشان از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و لازم است که توجه ویژه‌ای به این بیانات شود. «نظم»، «آسایش»، «امنیت» و مفاهیمی نظیر آن را باید ارزش‌های مقدسی دانست که در پرتو دین مبین اسلام و حاکمیت جمهوری اسلامی ایران تجلی یافته و در مأموریت‌های نیروی انتظامی تجلی یافته است و از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز مورد توجه است. با توجه به مباحثی که طرح شد، این مقاله در نظر دارد به سؤالات زیر پاسخ دهد:

- قانون نیروی انتظامی تا چه اندازه به موضوع تعامل ناجا با قوای سه‌گانه تأکید کرده است؟

^۱Saekow & Boonmee

^۲Krogh

- بیانات مقام معظم رهبری تا چه اندازه الگوی مفهومی مبتنی بر امنیت و تعامل را برای ناجا ترسیم می‌کند؟

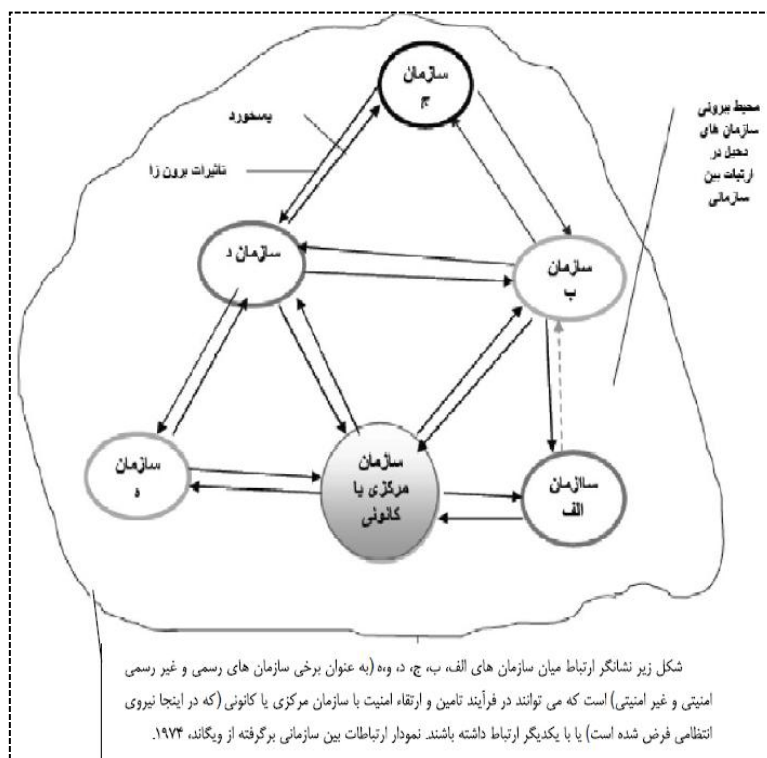
- سند چشم‌انداز تا چه اندازه می‌تواند به‌عنوان الگویی برای تعامل ناجا در نظر گرفته شود؟

چارچوب نظری پژوهش

در این تحقیق، از رویکردهای ارتباطات سازمانی به‌منظور تبیین موضوع تحقیق استفاده شده است. منظور از ارتباطات بین سازمانی^۱ (که گاه با مفاهیم دیگری مانند «همکاری بین سازمانی»، «هماهنگی بین سازمانی»، «روابط بین سازمانی»، «تعامل بین سازمانی» و «مشارکت بین سازمانی» یکی انگاشته می‌شود (آقاجانی ۱۳۸۸)، ارتباطاتی است که معطوف به امور عملیاتی و وظایف به‌اصطلاح «صفی» نیروی انتظامی است. ارتباطات بین سازمانی به این امر توجه دارد که چه سازمانی با سازمان دیگر ارتباط دارد، در چه مورد ارتباط دارد (محتوای پیام)، از چه طریق (از چه کانال یا مجرای)، به چه میزان و در چه سطحی (فرد، دو نفر، گروه، سازمان) با یکدیگر ارتباط دارند (دعایی ۱۳۷۲؛ لیتل جان ۱۳۸۴: ۶۸۷ - ۶۹۲؛ مک‌کوایل ۱۳۸۸: ۲۶ - ۲۷).

^۱interorganizational relationships (IORs)

relationships organizations

یکی از دسته‌بندی‌های مهم و پذیرفته‌شده ارتباطات بین سازمانی، تقسیم آن به دو گونه رسمی و غیررسمی است. درحالی‌که ارتباط غیررسمی، نانوشته است و در تمام سطوح سازمان وجود دارد؛ ارتباطات بین سازمانی رسمی در چارچوب اختیارات، تکالیف، سلسله‌مراتب سازمان‌دهی و ساختار اداری بوده، مبتنی بر اساسنامه، آئین‌نامه‌ها و قوانین و مقررات سازمان‌هاست (یوسفی ۱۳۷۶: ۶۴). یکی از شیوه‌های برقراری ارتباطات رسمی، به‌طور سنتی مکاتبات و نامه‌های اداری و به‌طور مدرن و مجازی، از کانال‌هایی مانند نمابر، ایمیل، اینترنت یا اینترانت و غیره است. ارتباطات

غیررسمی یا بین شخصی اساساً مبتنی بر گفت‌وگوی متقابل، تعاملات چند سویه، تشکیل جلسات و محافل دوستانه و از این قبیل است.

به‌طورکلی ارتباطات بین سازمانی با تأکید مسئله تحقیق حاضر، فرآیندی (عمودی، افقی، مورب، بالا و پائین، رسمی یا غیررسمی) است که طی آن، سازمانی برای اخذ اطلاعات (شریف‌زاده و سهیلی‌راد ۱۳۸۲)، انتقال پیام به دیگر سازمان‌ها و نیز هماهنگی و یکپارچه‌سازی و ایجاد زمینه مشترک برای فعالیت و در نهایت افزایش بهره‌وری به کار گرفته می‌شود (رابینز ۱۳۸۷). «جرالد ام. گولدهابر» ارتباطات بین سازمانی را فرآیند ایجاد و مبادله پیام‌ها درون شبکه‌ای از روابط به‌هم‌پیوسته^۱ برای مقابله با ناامنی محیطی^۲ تعریف کرده است (ویندال و اولسون و سیگنایترز ۱۳۸۷: ۱۴۸).

ارتباطات بین سازمانی (در معنای عملیاتی آن) عبارت است از: مجموعه‌ای از ارتباطات (به‌صورت کتبی و شفاهی - سنتی و مدرن) و اتصالات رسمی و غیررسمی میان سازمان‌های دخیل و غیر دخیل در امنیت که هر یک از سازمان‌ها با به عهده‌گیری نقش یا نقش‌هایی؛ توانایی سازمان‌ها را (با تأکید بر نوع ارتباط ۱- ارتباطات دستوری، ۲- ارتباطات گزارش‌دهی و ۳- ارتباطات همکاری) در حل یک مشکل تسهیل می‌کنند.

پیتر دراگر بیان می‌دارد «بزرگ‌ترین تغییر در روش کسب‌وکار، افزایش رشد ارتباطات بر اساس شراکت است، نه بر اساس مالکیت». امروزه همکاری‌های بین سازمانی به‌صورت یکی از مهم‌ترین ابزار مدیریت کسب‌وکار برای بهبود رقابت‌پذیری سازمان‌ها به‌ویژه در محیط‌های پیچیده و آشفته درآمده است و توانایی در مدیریت موثر آن یک مزیت رقابتی محسوب می‌شود. مشارکت‌ها، شکاف بین منابع موجود شرکت و الزامات موردنیاز آینده را پر می‌کنند و با ارائه دسترسی سازمان‌ها به منابع بیرونی و نیز با ایجاد هم‌افزایی، ترویج یادگیری و تغییر سریع، رقابت‌جویی سازمان‌ها را افزایش می‌دهند. مشارکت‌ها از مهم‌ترین ابزار مدیریت کسب‌وکار برای بهبود رقابت‌پذیری سازمان‌ها به‌ویژه در محیط‌های پیچیده و آشفته و همچنین به‌صورت یکی از مهم‌ترین مانورهای استراتژیک هستند (هافمن ۲۰۰۱^۳: ۳۵۷).

تعداد همکاری‌های بین‌سازمانی همچون مشارکت‌های استراتژیک در چند سال اخیر بسیار زیاد شده است. ۵۰۰ کسب‌وکار رده اول جهانی، بیش از ۶۰ درصد مشارکت‌های استراتژیک را دارند. امروزه توانایی در مدیریت مؤثر مشارکت‌ها، یک مزیت رقابتی محسوب می‌شود. دانش ما درباره مدیریت مؤثر مشارکت، باعث کاهش خطاهای مشارکت از طریق بهبود رویه‌های مدیریت می‌شود (ایرلند^۱ و هیت^۲ ۲۰۰۲).

مشارکت یکی از قدرتمندترین عوامل ایجاد ارزش در محیط جدید و قدیم است. لذا مدیران ارشد به دلیل پتانسیل ایجاد ارزشی که در مشارکت‌های استراتژیک نهفته است، بایستی آن را جزو بخش‌های کلیدی استراتژی‌های سازمان بدانند.

مشارکت‌ها راهکارهایی سریع و منعطف برای دستیابی به منابع و مهارت‌های مکمل است. همچنین باعث تسهیم هزینه‌ها و مخاطرات، دسترسی به بازارهای جدید، صرفه‌جویی اقتصادی، جلوگیری از ورود رقبا و کسب دانش و مهارت برای سازمان‌ها می‌شود.

در ادبیات مربوط به همکاری و مشارکت، اصطلاحاتی همچون **Collaboration** و **Partnership** و **Alliances** و **Cooperation** به چشم می‌خورد که به این صورت تعریف می‌شوند: همکاری و مشارکت بین‌سازمانی که برای به دست آوردن برخی اهداف استراتژیک با هم کار می‌کنند (مولر^۲ ۲۰۰۲: ۴۹).

روش‌شناسی تحقیق

روش این مقاله از نوع مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای است که با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا انجام شده است. تحلیل محتوای کیفی را می‌توان روش تحقیقی برای تفسیر ذهنی محتوایی داده‌های متنی از طریق فرایندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدبندی و تم‌سازی یا طراحی الگوهای شناخته‌شده دانست (هیو و سارا ۲۰۰۶: ۱۵). همچنین یکی از ویژگی‌های بنیادین پژوهش‌های کیفی نظریه‌پردازی به‌جای آزمون نظریه است (ایمان ۱۳۹۰: ۱۷۲). با تحلیل کیفی می‌توان یک رویکرد تجربی، روش‌شناسانه و کنترل‌شده مرحله‌به‌مرحله را با رعایت عناصر مورد مطالعه در نظر گرفت (مایرینگ ۲۰۱۰: ۵).

^۱Ireland

^۲Muller

جامعه آماری این تحقیق نیز قانون نیروی انتظامی، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ و مجموعه بیانات مقام معظم رهبری است که از طریق سایت دفتر تنظیم و نشر آثار معظم له منتشر شده است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق در قالب پاسخ به سؤالات تحقیق مطرح می‌شود و سپس این یافته‌ها مورد بحث واقع خواهد شد.

• سؤال اول: قانون نیروی انتظامی تا چه اندازه به موضوع تعامل ناجا با قوای سه‌گانه تأکید کرده است؟

به‌منظور ورود به این مبحث، لازم است نگاهی به فرایند تشکیل نیروی انتظامی و ضرورت توجه به مأموریت‌های گوناگون آن داشته باشیم تا ابعاد این قضیه بهتر نمایان شود. زمان ادغام مجموعه‌های انتظامی سابق (پلیس و ژاندارمری) و مجموعه انتظامی جدید (کمیته انقلاب اسلامی) در قالب «نیروی انتظامی» در سال ۱۳۷۰ محقق شد. این سال یعنی ۱۳ سال از ظهور انقلاب اسلامی می‌گذرد و در این سال‌ها، عناصر و نیروهای قدیمی مربوط به عصر پهلوی دوم تقریباً از عرصه سازمان‌های پلیس و ژاندارمری خارج شده بودند و نیروهای جدید محصول و مربوط به انقلاب، امکان نشو و نما یافتند. در واقع، تعالیم، آموزه‌ها و ارزش‌های اسلامی و تعمیق یافته بود. ارتباط نزدیک و مستمر و صمیمی با مردم و طی آموزش‌های عقیدتی، ایدئولوژیک و اسلامی، فضای انقلابی، اسلامی و اخلاقی را نشان می‌داد. در این سال‌ها، «مجموعه‌های عقیدتی - سیاسی» که مستقیماً به فرماندهی کل قوا مرتبط می‌شدند و در کنار فرماندهی، مأموریت‌های اخلاقی کردن و متعهد نمودن به نظام سیاسی را تعقیب می‌نمودند، دلیل بارز شکل‌گیری صبغه و فضای مورد اشاره بودند. در این شرایط، موضوعات مورد اشاره مخالفین ادغام کمیته انقلاب اسلامی با شهربانی و ژاندارمری جمهوری اسلامی مبنی بر «فقدان خصوصیت انقلابی»، «عقب ماندن از ارزش‌ها و شعایر اسلامی و انقلابی»، «ضعف اخلاق اسلامی» و «عدم ارتباط نزدیک و صمیمی با مردم» در مجموعه‌های اخیر تا حد زیادی رنگ باخت. در مقابل، دیدگاه موافقین که به کاهش هزینه‌های موازی در سازمان، بودجه، نیروی انسانی و ... دلالت داشت، محمل مناسبی پیدا کرد.

در اواخر دهه ۱۳۶۰ با پایان جنگ تحمیلی و دفاع همه‌جانبه مردم ایران در مقابل حمله رژیم عراق به کشور و ورود به عرصه‌های سازندگی ویرانه‌ها و تبعات منفی اقتصادی و صنعتی، شرایط جدیدی نمودار شد. فعالیت‌های ضدانقلابی گروه‌ها و سازمان‌های ستیزه‌جو به حداقل ممکن رسیده و کشور در وضعیت ثبات، نظم و امنیت نسبی قرار گرفته بود. این شرایط، نگاه مجدد و واقع‌گرایانه به تلفیق و ادغام ساختارهای موازی را پیش آورد و دولت با صلاحدید و تأیید عالی‌ترین مقام سیاسی - مذهبی کشور، نقش و کارکرد سازمان‌های انتظامی را در وضعیت جدید یعنی بازتعریف مأموریت‌های این سازمان‌ها، جستجو می‌کرد.

به‌هرحال، با ذکر دلایل مختلف که در زیر اشاره شده، عملاً مرحله ادغام پیش آمد و کمیته انقلاب اسلامی همراه با شهربانی و ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، «نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران» را بنا نمودند (هاشمی و رنجبر ۱۳۸۹: ۹۰-۱۸۹).

بدین‌سان طبق مصوبه هیئت‌وزیران (۶۸/۷/۱۷) «لایحه ادغام ژاندارمری، کمیته و شهربانی و تشکیل نیروی انتظامی واحد» به مجلس فرستاده شد. در این لایحه هدف از تشکیل نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، «استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی، فردی و نگهبانی و پاسداری از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن در قلمرو کشور جمهوری اسلامی ایران است»، دانسته شد (ماده ۳ لایحه).

طبق مصوبه مجلس و تنفيذ مقام معظم فرماندهی کل قوا، نیروی انتظامی با ۲۶ مأموریت نوین به عرصه اجتماعی وارد شد. با بررسی مختصر مأموریت‌های ۲۶ گانه، واقعیت‌های مهمی هویدا می‌شود. جدول «مأموریت‌های نیروی انتظامی» با دو بعد «نظم» و «امنیت» و چهار ستون (مستقیم نظم، غیرمستقیم نظم، مستقیم امنیت و غیرمستقیم امنیت) مفهومی آورده و سپس با توضیحاتی مختصر، بسترهای اصلی سازه مفهومی نظم جدید پی‌ریزی خواهد شد (البته مستقیم و غیرمستقیم را در قالب شیوه‌های نیل آورده‌ایم. در این جدول مأموریت‌هایی که انجام آن‌ها از طریق تعامل با سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها میسر است، پررنگ‌تر نشان داده شده است تا خواننده متوجه اهمیت این مسئله شود).

جدول (۱): مأموریت‌های نیروی انتظامی

ابعاد	شیوه‌های نیل	مأموریت‌های نیروی انتظامی

مأموریتی				
امنیت	نظم	غیر مستقیم	مستقیم	
	✓		✓	۱. استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی
✓		✓		۲. مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری تروریسم، شورش و... (با همکاری وزارت اطلاعات).
	✓		✓	۳. تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راهپیمایی‌ها و فعالیت‌های قانونی و مجاز و ممانعت و جلوگیری از هرگونه تشکل و راهپیمایی و اجتماع غیرمجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت‌های غیرمجاز.
✓		✓	✓	۴. اقدام لازم در زمینه کسب اخبار و اطلاعات در محدوده وظایف محوله و همکاری با سایر سازمان‌ها و یگان‌های اطلاعاتی.
	✓		✓	۵. حراست از اماکن، تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات طبقه‌بندی شده غیرنظامی و حفظ حریم آن‌ها به استثناء موارد حساس و حیاتی به تشخیص شورای عالی امنیت ملی که به عهده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خواهد بود.
	✓		✓	۶. حفاظت از مسئولین و شخصیت‌های داخلی و خارجی در سراسر کشور به استثنای داخل پادگان‌ها و تأسیسات نظامی مگر در مواردی که بنا به تشخیص شورای عالی امنیت ملی، اصل انقلاب یا دستاوردهای آن در خطر ... به عهده سپاه خواهد بود.
✓		✓		۷. جمع‌آوری سلاح و مهمات و تجهیزات غیرمجاز و صدور پروانه نگهداری و حمل سلاح شخصی و نظارت بر نگهداری و مصرف مجاز مواد آتش‌زا (با هماهنگی وزارت اطلاعات) برابر طرح‌های مصوب شورای امنیت ملی
✓	✓		✓	۸. انجام وظایفی که بر طبق قانون به عنوان ضابط قوه قضاییه به عهده نیروی انتظامی محول است. از قبیل مبارزه با مواد مخدر،

			مبارزه با قاچاق، مبارزه با منکرات و فساد، پیشگیری از وقوع جرایم، کشف جرایم، بازرسی و تحقیق، حفظ آثار و دلایل جرم، دستگیری متهمین و مجرمین، ابلاغ حکم قضایی
✓	✓	✓	۹. مراقبت و کنترل مرزهای جمهوری اسلامی ایران، اجرای معاهدات و پروتکل‌های مصوبه مرزی و استیفای حقوق دولت و اتباع مرزنشین جمهوری اسلامی ایران در مرزها و محدوده انحصاری اقتصادی دریاها.
	✓	✓	۱۰. انجام امور مربوط به تشخیص هویت و کشف علمی جرایم.
	✓	✓	۱۱. همکاری با وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت، بانک‌ها و شهرداری‌ها در حدود قوانین و مقررات مربوط.
	✓	✓	۱۲. اجرای قوانین و مقررات مربوط به گذرنامه (به‌جز گذرنامه سیاسی و خدمت) و ورود و اقامت اتباع خارجی (با هماهنگی وزارت امور خارجه در مورد اتباع خارجی تحت پوشش دیپلماتیک) با هماهنگی وزارت اطلاعات (در مورد ورود و خروج و اقامت اتباع خارجی و صدور گذرنامه)
	✓	✓	۱۳. اجرای قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی و امور توزین و حفظ حریم راه‌های کشور
	✓	✓	۱۴. اجرای قوانین و مقررات وظیفه عمومی
	✓	✓	۱۵. نظارت بر اماکن عمومی و انجام سایر امور مربوط به اماکن مذکور برابر مقررات
✓	✓	✓	۱۶. همکاری با سایر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در مواقع لزوم و بنا به دستور
✓	✓	✓	۱۷. همکاری با دبیرخانه پلیس بین‌الملل (انترپول)
	✓	✓	۱۸. انجام امور امدادی و مردم‌یاری در مواقع ضروری ضمن

هماهنگی با مراجع ذی ربط			
	✓	✓	۱۹. همکاری با سازمان‌های ذی ربط در جهت ایجاد و توسعه زمینه‌های فرهنگی لازم به منظور کاهش جرایم و تخلفات و تسهیل وظایف محوله
✓	✓		۲۰. سازمان‌دهی، تجهیز، آموزش یگان‌های انتظامی و آماده کردن آن‌ها جهت اجرای مأموریت‌های محوله
	✓		۲۱. تأمین و حفاظت تأسیسات، سربازخانه‌ها و قرارگاه‌های مربوط
	✓		۲۲. تأمین نیازهای پزشکی پرسنل و اداره بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های مربوط
✓		✓	۲۳. تأمین دفاع هوایی تأسیسات و نقاط حساس مربوط، در حد برد سلاح ضد هوایی سازمانی با هماهنگی و کنترل عملیاتی نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران
✓			۲۴. تلاش مداوم و مستمر در جهت حفظ و صیانت سازمانی در زمینه‌های امنیتی
	✓		۲۵. تلاش مداوم و مستمر در جهت حاکمیت کامل فرهنگ و ضوابط اسلامی در نیروی انتظامی
✓	✓		۲۶. تهیه طرح نیازمندی‌های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام و خدماتی که از سوی فرماندهی کل نیروهای مسلح به عهده نیروی انتظامی واگذار می‌گردد...

دین اسلام دین زندگی است و به تلفیق نیازهای مادی و غیرمادی انسان‌ها، اهمیت زیادی می‌دهد و حتی در حدیثی وارد شده که سلامتی و امنیت، دو نعمت بزرگ هستند. این دو واژه به دو بعد حیات انسانی یعنی، سلامتی به بُعد «فردی» و امنیت و آسایش به «بُعد اجتماعی» اشاره دارند. نیروهای انتظامی ضمن اینکه به‌عنوان جزئی از ساختار عمومی جامعه و حاکمیت اسلامی، در استمرار و گسترش ارزش‌های اسلامی و مردمی مشارکت خواهند داشت، در بعد اجتماعی زندگی انسان‌ها،

یعنی امنیت نیز منشأ خدمات فراوان هستند. «نظم»، «آسایش»، «امنیت» و مفاهیمی نظیر آن را باید ارزش‌های مقدسی دانست که در پرتو دین مبین اسلام و حاکمیت جمهوری اسلامی ایران تجلی یافته و مأموریت‌های نیروی انتظامی در راستای تحقق این ارزش‌ها، تدوین و تصویب شده است. در واقع، با تحقق اجزاء مختلف مأموریت‌ها در ناجا، می‌توان به ایجاد یک جامعه آرام و با ثبات کمک کرد که این امر، زمینه تکامل و توسعه اقتصادی، نظامی، انتظامی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را فراهم می‌آورد.

با بررسی مأموریت‌های ناجا، آن را در دو مؤلفه «مأموریت‌های اساسی» و شیوه‌های نیل به تحقق مأموریت‌های نظم و امنیت، مورد توجه قرار می‌دهیم. مأموریت‌های اساسی ناجا در دو محور کلان نظم و امنیت گردهم می‌آیند و شیوه‌های نیل به تحقق مأموریت‌های نظم و امنیت را باید به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم در نظر گرفت:

۱. آن دسته از مأموریت‌ها را که عمدتاً برای «انتظام بخشیدن» به برخی کارها و امور مردم ایجاد شده است، با نام «مأموریت نظم» معرفی کردیم.

۲. آن دسته از مأموریت‌ها که عمدتاً برای «صیانت جامعه» از تهدیدات جدی علیه نظام جامعه، ایجاد شده، با نام «مأموریت امنیت» معرفی نمودیم.

۳. مأموریت مستقیم، مأموریتی است که نیروهای انتظامی مستقلاً انجام می‌دهند.

۴. مأموریت غیرانتظامی، مأموریتی است که نیروهای انتظامی با همکاری سایر وزارتخانه‌ها یا سازمان‌ها انجام می‌دهند.

فراوانی مأموریت‌ها

در یک تقسیم‌بندی، مأموریت‌های نیروی انتظامی به سه مورد تفکیک می‌شود:

الف) صبغه اجتماعی (برون‌سازمانی)؛

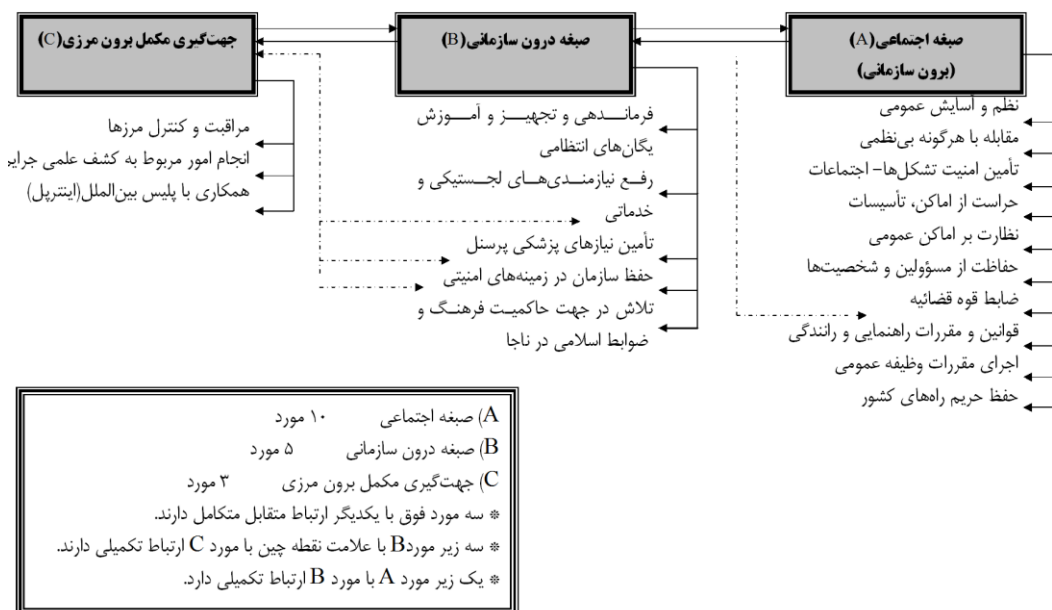
ب) درون‌سازمانی؛

ج) جهت‌گیری برون‌مرزی.

مأموریت‌های توزیع‌شده در سه مورد فوق با توجه به «محتوای مأموریت‌ها» و «نوع کارکردها» صورت گرفته است. به عبارت بهتر، استنتاج غالب مأموریتی، آن‌ها را به سمت سه مورد طبقه‌بندی مأموریتی فوق سوق داده است. از این رو، احتمال همپوشانی میان آن‌ها وجود دارد که چندان به فضای

استدلالی بحث لطمه وارد نمی‌کند. همان‌گونه ملاحظه می‌شود بیشترین تعداد مأموریت‌ها (۱۰ مورد) مربوط به «صبغه اجتماعی» است که آمیزه‌ای از ابعاد «نظم» و «امنیت» است. بعدازآن به ترتیب موارد درون‌سازمانی (۵ مورد) و جهت‌گیری مکمل برون‌مرزی (۳ مورد) قرار می‌گیرند:

نمودار شماره (۱): تقسیم‌بندی سه‌گانه مأموریت‌های نیروی انتظامی

دقت نظر در قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و مأموریت‌های ناجا، نشان می‌دهد که قانون‌گذار، تأکید خاصی بر واژه همکاری و تعامل داشته و در مواد مختلف این قانون، این واژه تکرار شده که نشان‌دهنده اهمیت این پدیده در تأمین نظم و امنیت است. شیوه نیل به نه مأموریت نیروی انتظامی، به روش غیرمستقیم یا همان همکاری بین بخشی و تعامل سازمانی است که نشان می‌دهد تأمین نظم و امنیت، مسئله‌ای فراتر از یک‌نهاد و سازمان است و تأمین آن نیازمند برقراری ارتباط همه‌جانبه با سازمان‌ها و نهادهای مختلف است. به همین دلیل می‌توان قانون فوق را در حکم مشوقی برای تعامل و همکاری بین بخشی قلمداد کرد. باین‌حال و علی‌رغم وجود قانون فوق، صاحب‌نظران عدم هماهنگی بین بخشی و نبود دستورالعمل‌های لازم به‌منظور برقراری تعامل سازنده را از جمله نقاط ضعف ناجا قلمداد کرده‌اند که وجود دستورالعمل‌های شفاف و روشن، خواهد توانست به تعاملات بیشتر ناجا کمک کند.

- سؤال دوم: بیانات مقام معظم رهبری تا چه اندازه الگوی مفهومی مبتنی بر امنیت و تعامل را برای ناجا ترسیم می‌کند؟

علاوه بر قوانین و مقررات لازم، تدابیر و رهنمودهای مقام معظم رهبری به‌عنوان منشوری عملی و در دسترس مسئولان مملکتی و نیروی انتظامی است تا در شرایط گوناگون و بدون وقفه مورد استفاده قرار گیرد و از اقدامات سلیقه‌ای و نادرست جلوگیری شود. این نیاز با اقدامی علمی در راستای جمع‌آوری، تدوین و سپس تحلیل بیانات و رهنمودهای ایشان امکان‌پذیر است تا از این طریق علاوه بر استفاده مسئولان نیروی انتظامی برای انجام برنامه‌ریزی و اقدامات لازم برای حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مطابق نظرات فرمانده معظم کل قوا، به‌عنوان منبعی برای آموزش و پژوهش کارکنان و دانشجویان نیروی انتظامی مورد استفاده قرار گیرد. از طرفی با توجه به وظیفه نیروی انتظامی در برقراری امنیت اجتماعی، شناسایی نظرات و بیانات مقام معظم رهبری به‌عنوان فرمانده کل قوا در این زمینه ضروری است و ناجا می‌تواند از این نظرات به‌عنوان نقشه راه خود در تأمین امنیت استفاده کند. به همین دلیل در ادامه، مهم‌ترین محورهای سخنرانی‌های مقام معظم رهبری در طول سال‌های مختلف (بعد از سال ۱۳۶۸) متناسب با ارتباط موضوعی با بحث حاضر استخراج و در جدول زیر گزارش شده است:

جدول (۲): محورهای مهم سخنرانی‌های مقام معظم رهبری پیرامون وظایف و مأموریت‌های ناجا

مفهوم محوری	متن سخنرانی	تاریخ
ایجاد فضای امن اجتماعی	این امنیت هم شعبی دارد، امنیت در محل کسب، امنیت در محیط زندگی و خانواده، امنیت اخلاقی، امنیت اقتصادی؛ این شر و فساد که به‌وسیله شیطان‌ها در شکل‌های مختلف در جامعه انجام می‌گیرد، این‌ها چیزهایی است که بخش مهمی از آن‌ها باید به‌وسیله قدرت نیروی انتظامی از محیط زندگی، پاک و پاک‌سازی شود.	۱۳۸۷/۲/۱
	فلسفه وجود نیروی انتظامی این است که بتواند برای آسایش مردم و آرامش محیط زندگی آن‌ها، نظم برقرار کند. مواظب باشید مردم دچار ناراحتی نشوند.	۱۳۶۸/۶/۲۸

۱۳۷۹/۷/۱۸	امنیت یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی؛ همه این‌ها جزو انتظارات مردم است. بخش مهمی از این وظیفه بر دوش نیروی انتظامی است.	
۱۳۷۶/۴/۲۵	نیروی انتظامی، مسئول امنیت فضای زندگی و جان و مال مردم در سراسر کشور است.	
۱۳۸۹/۲/۲۵	شما وظیفه‌ای که برای خودتان تعریف کردید، این است که برای مردم در محیط زندگی‌شان، محیط کسب و کارشان و محیط معاشرت‌های گوناگون، امنیت به وجود بیاورید؛ یعنی آن‌ها را از شر دزد و قاچاقچی و اغتشاش‌گر و فاسد و مفسد و زورگیر و این‌ها در امان نگه‌دارید. این وظیفه‌ای است که شما برای خودتان معین کردید. این وظیفه خیلی مهمی است.	
۱۳۷۶/۴/۲۵	شما برادران نیروی انتظامی، هر چه از لحاظ اقتدار و سرپنجه قدرتمندی که بتواند عناصر مخمل امنیت را در کشور تعقیب کند و نیز از لحاظ اخلاق و شرافت و نجابت و امانت و پاک‌دامنی، بر کیفیت خودتان بیفزایید، زیاده نشده است. نیروی انتظامی نظام اسلامی، همان‌طور که این آقایان در سرودشان می‌خوانند که «ما پناه دل‌های شکسته‌ایم»، باید حقیقتاً این‌طور باشد. نیروی انتظامی باید پناه دل‌های خائف و ترسان و جان‌هایی که احساس می‌کنند از سوی یک انسان یا جمع و مجموعه‌ای تهدید می‌شوند، باشد. وجود نیروی انتظامی، باید احساس امنیت را در مردم به وجود آورد. این، شأن نیروی انتظامی در نظام جمهوری اسلامی است.	
۱۳۸۴/۲/۱۵	امنیت، بسیار مقوله مهمی است و بدون امنیت، یک کشور در همه‌ی عرصه‌ها و صحنه‌های فعالیت و تلاش، دچار مشکل است؛ این امنیت را نیروهای مسلح تأمین می‌کنند.	
۱۳۹۰/۲/۲۴	امنیت با این عظمت و با این اهمیت، یک‌پایه عمده‌اش بر دوش نیروی انتظامی است. امنیت هم صرفاً امنیت تن‌ها و جسم‌ها نیست. امنیت جان‌ها	ایجاد

	هم هست. لذا ما چند سال قبل مسئله امنیت اخلاقی (که بر اساس آن مسئولان کارکردند و فکر کردند) را مطرح کردیم.	امنیت اخلاقی
۱۳۹۰/۲/۴	امنیت اخلاقی در جامعه به معنای آن است که مردم دغدغه‌ای در خصوص احتمال انحراف اخلاقی فرزندان خود در جامعه نداشته باشند.	
۱۳۸۷/۶/۳۰	از چیزهایی که برای کشور ما حقیقتاً مهم است این است که مردم احساس امنیت سیاسی و روانی بکنند؛ فضای روانی جامعه دچار التهاب نباشد.	
۱۳۸۶/۲/۲	در مورد مسئله مبارزه با مفسد اخلاقی و تأمین امنیت اجتماعی، کاری که اخیراً نیروی انتظامی اعلام کرد و از پیش و بعد شروع کرد، کار بسیار مهم و بزرگی است.	
۱۳۹۰/۲/۴	یکی از ضروریات برقراری امنیت اخلاقی در جامعه ایجاد مصونیت در درون نیروی انتظامی است و این مصونیت درونی جز با چنگ زدن به ریسمان توفیق و فضل الهی به دست نمی‌آید.	
۱۳۸۶/۴/۷	دادن امنیت به مردم یک پایه مهمش روی دوش قوه قضائیه است. چه امنیت اجتماعی، چه امنیت اقتصادی، چه امنیت اخلاقی، چه امنیت حیثیتی. درست است که دستگاه‌های گوناگون اجرائی هرکدام به نحوی در این کارها با قوه قضائیه شریک‌اند، مثلاً در امنیت اجتماعی، دستگاه‌های انتظامی با قوه قضائیه شریک‌اند و باید استقرار امنیت کنند، اما نقش قوه قضائیه در اینجا چیست؟ این است که آن کسی که متجاوز است، از سوی قوه قضائیه آن‌چنان با او برخورد شود که مایه عبرت شود. یا درست است که مسئولان استقرار امنیت اقتصادی غالباً در دستگاه‌های اجرائی‌اند - وزارتخانه‌های اقتصادی و دستگاه‌های پولی و بانکی - و این‌ها مسئول‌اند؛ اما نقش قوه قضائیه این است که اگر در مجموعه این عملکردها و تعامل این دستگاه‌ها با مردم، مفسد اقتصادی به وجود آمد، قوه قضائیه آن‌چنان با او برخورد کند که برخوردش موجب عبرت برای کسانی باشد که دستگاه اقتصادی را به فساد می‌کشانند. این، خود یک عامل مهم در ایجاد امنیت اقتصادی است.	تعامل دستگاه‌های حوزه امنیت

۱۳۸۴/۲/۱۵	آنچه برای نیروهای مسلح - چه سپاه و چه ارتش و چه نیروهای انتظامی - مهم است، این احساس است که آن‌ها مدافعان امنیت ملی این کشورند. در عرصه‌های گوناگون، این امنیت با وظایف مختلف، میان سازمان‌های گوناگون تقسیم شده است.
۱۳۷۹/۱۱/۲۵	یکی از وظایف اصلی شما حفظ همدیگر است. دستگاه‌ها باید همدیگر را حفظ کنند. نگذارید دستگاه‌ها یکدیگر را تضعیف کنند؛ همچنین نگذارید دیگران از بیرون، دستگاه‌ها را تضعیف کنند. شما ببینید اگر نیروی انتظامی و سپاه پاسداران خوب کار کنند، اما مثلاً قوه قضاییه نتواند خوب کار کند، کار به پایان نمی‌رسد. اگر قوه قضاییه خوب کار کند، وزارت کشور خوب کار کند، سپاه پاسداران خوب کار کند، اما نیروی انتظامی نتواند خوب کار کند، باز هم کار به سامان نمی‌رسد؛ بنابراین، این چند عنصر تشکیل دهنده و به وجود آورنده امنیت، باید با هم خوب کار کنند. خوب کار کردن این‌ها مستلزم این است که تضعیف نشوند. دستگاه‌ها باید همدیگر را حفظ و تقویت کنند و با عوامل تضعیف‌کننده مقابله و برخورد نمایند.
۱۳۷۹/۱۰/۷	البته آنچه من درباره حفظ شأن قوا توصیه می‌کنم و آن را وظیفه خود و همه می‌دانم، با اعتراض و اشکالی که ممکن است بر بعضی از عملکردهای این قوا وارد باشد، منافاتی ندارد. بله؛ بنده باز هم با صدای بلند اعلام می‌کنم که مسئولان کشور - چه در قوه مجریه، چه در قوه قضاییه و چه در قوه مقننه - باید با فقر و فساد و تبعیض در این مملکت مبارزه کنند. اگر بخواهند وضع امنیت کشور را، وضع معیشت مردم را، وضع عزت بین‌المللی ما را تأمین کنند، راهش مبارزه با همین‌هاست.
۱۳۷۹/۱۱/۲۵	یکی از عوامل ایجاد امنیت، اتحاد مردم است. در این خصوص، همه عناصر مسئول وظیفه دارند - عناصر تبلیغاتی وظیفه دارند، ائمه جمعه وظیفه دارند، صداوسیما وظیفه دارد - متنها در این زمینه، میدان عمل در بخش عمده‌ای در دست شماست. در این مورد تلاش کنید.

۱۳۷۹/۱/۶	مسئولیت ایجاد امنیت، پس از هوشیاری آحاد مردم، دستگاه‌های ذی‌ربط‌اند؛ وزارت اطلاعات، وزارت کشور، نیروی انتظامی، دستگاه قضایی و ... مهم‌ترین مطالبه مردم از دستگاه حکومت این است و این مهم‌ترین مطالبه بنده از دستگاه‌های ذی‌ربط است. همه باید توجه کنند و مراقب باشند. همه باید با قضایا هوشیارانه برخورد کنند. ما که نباید اجازه دهیم دشمن هر کاری که می‌خواهد، انجام دهد.
۱۳۸۲/۴/۷	ما جزو کشورهایی هستیم که به توفیق پروردگار بیشترین امنیت اجتماعی و مدنی را داشته‌ایم. سال‌هاست که آحاد مردم با آرامش و همبستگی در امنیت زندگی می‌کنند. می‌خواهند این را از بین ببرند؛ می‌خواهند کاری کنند که یک انسان در جامعه، بر مال و فرزند و جوان و بر تحصیل و ادامه راه خود به‌سوی آرمان‌هایی که هر شخصی دارد، هیچ‌گونه امنیت و تضمینی نداشته باشد؛ این عیناً همان نقش‌های است که اول انقلاب طراحی کردند تا امنیت را از بین ببرند. دستگاهی که در این قضایا می‌تواند نقش ایفا کند، از جمله، دستگاه قضایی است. البته دستگاه‌های اجرایی و سیاسی کشور هم نقش‌های مهم و فعال دارند و بحمدالله امروز همه متوجه مسئولیت‌های خود در این زمینه‌ها هستند. دستگاه قضایی هم نقش بسیار مهمی دارد و این ان‌شاءالله با توجه به امنیت قضایی مردم و با رعایت آداب قضا در اسلام و حفظ حقوق مردم در همه مراحل قضا، تأمین خواهد شد.
۱۳۷۹/۱۱/۲۵	به نظر من مقوله امنیت، در درجه اول حقوق مردم است. احساس خود مردم نیز همین است. اگر محیط ناامن باشد، هیچ خواسته و خوشی‌ای برای مردم باقی نمی‌ماند. مردم واقعیت امنیت را می‌خواهند؛ آن‌هم در همان پهنه گسترده؛ یعنی امنیت در محیط کار، در خانه، برای بچه‌هایشان در مدرسه، برای بچه‌هایشان در میدان فوتبال، امنیت برای جاده‌ها، روستاها، شهرها و خیابان‌ها. تأمین امنیت، باری کاملاً سنگین و بسیار جدی است و این بار متوجه شماست. البته عوامل ناامنی به این چند دستگاهی که ذکر شد،

	برنمی گردد. بعضی از عوامل ناامنی اصلاً مربوط به دستگاه‌های دیگر است؛ اما شما مجبورید جمعش کنید. وقتی اشتغال نباشد یا کم باشد- در جامعه بیکاری باشد- این خودش یکی از عوامل ناامنی است. وقتی اعتیاد و مواد مخدر رواج داشته باشد، از عوامل ناامنی است. وقتی سیاست‌بازی‌های جاه‌طلبانه و غیرمسئولانه کسانی جریان داشته باشد، از عوامل ناامنی است. وقتی دخالت و تحریکات دشمن خارجی وجود داشته باشد، از عوامل ناامنی است. هیچ‌کدام از این‌ها به شما ربطی ندارد؛ اما آن‌کس که باید شانه استوار و مستحکم خودش را زیر این بار دهد، شما باید به میدان بیایید و با همه ابعاد ناامنی مبارزه کنید؛ بخش خاصی مورد توجه نیست.	
۱۳۷۲/۴/۲۶	آنچه نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران باید به‌طور کامل رعایت کند، چند نکته است: اول، کسب یک اقتدار قانونی، به‌طور کامل. باید این اقتدار قانونی را در حد کامل و اعلی، برای خودتان تأمین کنید.	کسب اقتدار قانونی
۱۳۹۰/۶/۲۹	موضوع اقتدار و رأفت، باید در آموزش‌ها و دوره‌های مختلف مورد توجه جدی قرار گیرد و به یک فرهنگ‌سازمانی قطعی در نیروی انتظامی تبدیل شود. دستیابی به عرصه‌های جدید، فقط با دانش، تجربه، تحقیق، تأمل و بکار گرفتن همه استعدادها امکان‌پذیر است.	
۱۳۷۵/۵/۲	کاری کنید که نیروی انتظامی، مفاسد و ناامنی را در کشور ریشه‌کن کند. این‌ها توقعات ما از نیرو است که در واقع، وظایف قطعی نیرو هم محسوب می‌شود.	مبارزه با فساد و ناامنی
۱۳۷۰/۱۱/۲	نیروی انتظامی باید با نقض هر آنچه طبق قوانین شرعی و مقررات رایج کشور در زندگی آشکار مردم ممنوع است، برخورد کند و قدرتمندانه مانع قانون‌شکنی در سطح جامعه شود.	مبارزه با متخلف و مجرم
۱۳۷۹/۴/۷	تأکید ویژه این‌جانب بر مقابله جدی با ناامن‌کنندگان شهر و روستا و آلوده‌سازان معابر شهری و بیابانی، به‌خصوص در نقاط مجاور مرز، برخورد قاطع با عاملان سرقت و ناامنی اجتماعی و شیوع مواد مخدر است.	

۱۳۷۹/۱/۶	این هم به عهده دستگاه‌های انتظامی و قضایی است که با این ارادل‌واوباش و ناامن‌سازان محیط زندگی و کار مردم برخورد کنند.	
۱۳۸۸/۱/۲۹	باید در همه بخش‌ها، در همه بخش‌های مقابله با جرم، جرم خیزی، اعمال مجرمانه و بقیه کارهایی که در اختیار شما است (نیروی انتظامی) ان شاء الله بایستی به بهترین وجهی، آن اقتدار و عزت نظام را نشان بدهید.	
۱۳۸۶/۸/۱۶	در این برنامه‌های امنیت روانی و اخلاقی و اجتماعی که در این مدت نیروی انتظامی در مواجهه با اشرار و بقیه اخلاک‌گران در امنیت روانی و اجتماعی جامعه اقدام کرد، مردم هر جا موفقیتی از شما (نیروی انتظامی) سر زد و دیدند، احساس موفقیت برای خودشان کردند؛ احساس افتخار کردند.	
۱۳۷۰/۱۱/۲	حفظ امنیت اسلامی در محیط جامعه، این اساسی‌ترین کار نیروی انتظامی است، کار بسیار بزرگی هم هست.	
۱۳۸۶/۲/۲	شما با نظم مردم و انتظام امور جامعه سروکار دارید، با رفت و آمدها در خیابان، در خانه، در محیط کسب، در نمایشگاه، در مرز، در جاده. مردم می‌خواهند در محیطی بی‌دغدغه رفت و آمد کنند، دوست ندارند با تفنگ و فشنگ سروکار داشته باشند، شما در چنین محیطی مسئول نظم هستید.	
۱۳۸۶/۸/۱۶	در کار ایجاد امنیت و دادن احساس امنیت به آحاد مردم، جنبه‌های سیاسی و جناحی و گرایش‌های گوناگون و اختلاف مذهب و اختلاف قومیت و این‌ها، هیچ تأثیری نباید بگذارد. امنیت در جامعه مال همه است. تنها کسی باید احساس ناامنی بکند که در صدد است امنیت مردم را متزلزل کند و بر آن آسیب وارد کند. فقط او باید احساس ناامنی کند از ناحیه‌ی شما؛ و آلا همه آحاد ملت با هر مذهبی، با هر دینی، با هر گرایش سیاسی‌ای، با هر سلیقه‌ای فرق نمی‌کند؛ همه یکسان‌اند در برابر وظیفه‌ی بزرگی که بر دوش شماست که ایجاد امنیت است.	ایجاد و حفظ نظم و امنیت
۱۳۷۹/۷/۱۸	آنچه این ملت بزرگ و شجاع از شما انتظار دارد، یعنی استقرار امنیت کامل به او هدیه کنید. این یک وظیفه بزرگ است و بازوان توانای نیروی انتظامی	

	این را به ارمغان می آورد.	
۱۳۷۸/۷/۱۷	امنیت را در بخش عظیمی از زندگی و حیات اجتماعی و فردی مردم، نیروی انتظامی تأمین می کند.	
۱۳۸۷/۲/۱	حفظ امنیت، آنجایی که هست و تأمین امنیت آنجایی که نیست، این یک وظیفه بسیار سنگین و مهمی است که بخش عمده ای از آن به عهده شما نیروی انتظامی است.	
۱۳۸۴/۱۲/۱۵	نیروی انتظامی در حفظ نظم داخل کشور، مظهر اقتدار نظام است. نظم شهرها، معابر، جاده ها؛ هر چه شما مقتدر باشید، این نشان دهنده اقتدار نظام است.	
۱۳۷۰/۱/۲۷	نیروی انتظامی باید نظم و امنیت را طبق شرح وظایفی که قانون برایش معین کرده، در سرتاسر کشور، بخصوص در مناطق مرزی و بالأخص در برخی از مناطق که گاهی اشراری در آنجا نظم و امنیت را مورد اختلال قرار می دهند، به اثبات برساند باید ثابت کنید که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، این کفایت و کارایی را برای حمل بار امانتی که بر عهده ی اوست، داراست.	
۱۳۶۸/۶/۲۸	فلسفه وجودی نیروی انتظامی این است که بتواند برای آسایش مردم و آرامش محیط زندگی آن ها، نظم برقرار کند. مواظب باشید مردم دچار ناراحتی نشوند.	
۱۳۸۶/۸/۱۶	آن مجموعه و سازمانی که این بار (مبارزه با قانون شکنان) را بر دوش می گیرد (نیروی انتظامی)، دو جنبه مهم را از جنبه های انسانی والا به نمایش می گذارد. یک جنبه دلسوزی نسبت به آحاد مردمی است؛ آن جنبه اول، جنبه عطوفت و رأفت به انسان ها است.	مهربانی با مردم
۱۳۸۳/۷/۱۵	نیروی انتظامی باید همواره در نظر مردم به عنوان نیرویی قوی و مقتدر و حامی مردم جلوه نماید. مناعت طبع یکی از نکاتی است که می تواند موجب ارتقاء بیش از پیش منزلت نیروی انتظامی شود.	
۱۳۸۷/۲/۱	مردم هم از این حظ می برند و احساس ستایش قلبی می کنند که ببینند	حضور در

	آنجایی که نیروی انتظامی باید می‌بود، بود. این مهم است. پس بنابراین نفس حضور شما در شهرها و خیابان‌ها و جاده‌ها و همان جاهایی که بوده‌اید و منعکس هم شده.	جامعه
۱۳۸۷/۲/۱	نفس همین مسئله که ما یک نیروی انتظامی داریم که وظیفه تعریف‌شده او عبارت است از نظم و امنیت و این سر پست خود حاضر است؛ این خیلی مهم است.	
۱۳۸۷/۲/۱	من همیشه گفته‌ام، شما نیروی انتظامی، تظاهر به قدرت و به اقتدار نکنید، قدرت‌نمایی نکنید، اما حقیقتاً اقتدار داشته باشید.	
۱۳۷۳/۴/۲۹	نیروی انتظامی مظهر اقتدار ملی است. مظهر آن‌قدرتی است که مردم آن قدرت را به کار می‌برند تا بر سر آدم ناامنی ایجاد کن، بزنند و مانع او شوند.	
۱۳۸۸/۱/۲۹	نیروی انتظامی با متخلف باید برخورد کند، برخورد قاطع، البته برخورد قاطع با متخلف خیلی مرز باریک و حساسی است، لازم است دقت به خرج داده شود.	حساسیت و دقت در کار
۱۳۷۰/۱۱/۲	در جامعه‌ای که معیار و ملاک آن اسلام است، نیروی انتظامی باید متناسب با آن به حفظ و حراست از حساسیت‌های جامعه پردازد که تأمین امنیت اخلاقی جامعه نیز از آن جمله است. حفظ و حراست و عمل بر طبق این حساسیت‌ها، بدون هیچ ملاحظه‌ای، به شما که نیروی انتظامی هستید، برمی‌گردد. این کار سخت و سنگینی است، اما کار بسیار مؤثری است.	

جدول فوق از چند حیث حایز اهمیت است:

- بیانات مندرج شده در جدول فوق در حکم رهنمودهایی برای مسئولان و کارکنان ناجا است که لازم است به‌عنوان چراغ راه از آن استفاده کنند.
- مقام معظم رهبری در زمینه تأمین امنیت و مراقبت از آن، در کنار نیروی انتظامی دستگاه‌های متعددی را دخیل دانسته‌اند که تأمین امنیت مردم منوط به همکاری و هماهنگی بین این دستگاه‌ها دانسته شده است. ایشان در بخشی از سخنان خود،

مسئولان کشور در قوه مجریه، قوه قضاییه و قوه مقننه را مسئول مبارزه با عوامل ایجادکننده ناامنی برشمرده‌اند و اعتقاددارند که این مبارزه بایستی با هماهنگی و همکاری بین قوا همراه باشد. ایشان ضمن تأکید بر این مسئله که نیروی انتظامی در زمینه تأمین امنیت نقش محوری دارد و میدان عمل تا حد زیادی در دست نیروی انتظامی است، اما بر نقش و اهمیت سایر عناصر همچون صداوسیما، دستگاه‌های تبلیغاتی، ائمه جمعه و ... نیز تأکیددارند و آن‌ها را نیز در این زمینه مسئول برشمرده‌اند.

- از دیدگاه مقام معظم رهبری، یکی از وظایف دستگاه‌های مسئول امنیت در جامعه، حفظ همدیگر است. دستگاه‌ها باید همدیگر را حفظ کنند و در راستای تقویت یکدیگر گام بردارند. ایشان هماهنگی و تعادل کارکردی دستگاه‌های تأمین امنیت را بسیار مهم قلمداد کرده‌اند و تلاش نموده‌اند تا با گوشزد کردن اهمیت این همکاری، زمینه افزایش امنیت را فراهم نمایند.

- از نگاه مقام معظم رهبری با توجه به اینکه بخشی از ناامنی‌های به وجود آمده در جامعه ناشی از ضعف کارکردی در سایر بخش‌های جامعه است، ولی نیروی انتظامی در این زمینه مسئولیت سنگینی دارد و لازم است که اوضاع به‌طور مرتب از سوی این ارگان رصد شود و با عوامل به وجود آورنده ناامنی مبارزه شود. این شرایط انتظار از نیروی انتظامی را به‌شدت بالا می‌برد و به همین دلیل است که ایشان می‌فرمایند: شما برادران نیروی انتظامی، هر چه از لحاظ اقتدار و سرپنجه قدرتمندی که بتواند عناصر محل امنیت را در کشور تعقیب کند و نیز از لحاظ اخلاق و شرافت و نجابت و امانت و پاک‌دامنی، بر کیفیت خودتان بیفزایید، زیادی نشده است.

غیر از قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و فرمایشات مقام معظم رهبری، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ نیز به‌عنوان یک سند بالادستی، زمینه مشارکت و همکاری را فراهم کرده است. در ادامه بخش‌هایی از سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ که موضوع مشارکت و تعامل را به‌طور خاص مورد تأکید قرار داده است، ذکر شده است. از آنجایی که بر اساس نظر صاحب‌نظران، بکار گرفتن فرماندهان و

مدیرانی با روحیه تعامل بالا، می‌تواند نتایج مثبت و ارزشمندی برای ناجا داشته باشد، بخشی از سند چشم‌انداز که مرتبط با این موضوع است نیز ذکر شده است:

- سؤال سوم: سند چشم‌انداز تا چه اندازه می‌تواند به‌عنوان الگویی برای تعامل ناجا در نظر گرفته شود؟

در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ نیز موضوع همکاری و مشارکت دستگاه‌های متولی امنیت و نظم مورد تأکید قرار گرفته است و از سوی دیگر شایسته‌سالاری در به‌کارگیری مدیران به‌عنوان امری لازم و ضروری تلقی شده است. در ادامه برخی از بندهای سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ به‌اختصار بیان می‌شود:

- اصلاح نظام اداری و قضایی در جهت: افزایش تحرک و کارایی، بهبود خدمت‌رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به‌کارگیری مدیران و قضاوت لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریت‌های موازی، تأکید بر تمرکززدایی در حوزه‌های اداری و اجرایی.

- گسترش و عمق بخشیدن به روحیه تعاون و مشارکت عمومی و بهره‌مند ساختن دولت از همدلی و توانایی عظیم مردم.

- تقویت امنیت و اقتدار ملی با تأکید بر رشد علمی و فن‌آوری؛ مشارکت و ثبات سیاسی، ایجاد تعادل میان مناطق مختلف کشور، وحدت و هویت ملی، قدرت اقتصادی و دفاعی و ارتقای جایگاه جهانی ایران.

- توسعه نظم و امنیت عمومی و پیشگیری و مقابله مؤثر با جرایم و مفاسد اجتماعی و امنیتی را از طریق تقویت و هماهنگی دستگاه‌های قضایی، امنیتی و نظامی و توجه جدی در تخصیص منابع به وظایف مربوط به اعمال حاکمیت دولت.

- توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین.

سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران نگاه ویژه‌ای به مقوله نظم و امنیت داشته است و تأمین آن را از طریق تقویت هماهنگی و همکاری دستگاه‌های قضایی و امنیتی و نظامی خواستار شده است. از سوی دیگر، نگاه به مشارکت مردمی به‌عنوان ظرفیت قابل بهره‌برداری از سوی نیروی انتظامی، بخشی از تأکیدات سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ است که اهمیت مقوله تعامل

و همکاری بین سازمانی و همکاری ناجا و مردم را نشان می‌دهد. مطالعه بندهای مختلف سند چشم‌انداز و قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نشان می‌دهد که به لحاظ چارچوب کلی تعامل و همکاری بین بخشی، کمبود خاصی احساس نمی‌شود و قانون‌گذار زمینه و بستر لازم برای برقراری تعامل در راستای تأمین نظم و امنیت را تدارک دیده است. با این حال چگونگی برقراری این تعامل و روش‌های بهتر عمل کردن در این حوزه نیازمند دستورالعمل‌های خاص و مشخص است و نیاز است که ناجا در این زمینه نقش فعال‌تری ایفا نماید.

نتیجه‌گیری

این مقاله به بررسی ظرفیت‌های قانونی موجود در زمینه تعامل ناجا با قوای سه‌گانه پرداخت و به این منظور قانون نیروی انتظامی، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و همچنین بیانات مقام معظم رهبری را که همچون چراغ راهی برای رسیدن به اهداف است، مورد بررسی قرارداد. دقت نظر در قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و مأموریت‌های ناجا، نشان می‌دهد که قانون‌گذار، تأکید خاصی بر واژه همکاری و تعامل داشته است و در مواد مختلف این قانون، این واژه تکرار شده است که نشان‌دهنده اهمیت این پدیده در تأمین نظم و امنیت است. شیوه نیل به نه مأموریت نیروی انتظامی، به روش غیرمستقیم یا همان همکاری بین بخشی و تعامل سازمانی است که نشان می‌دهد تأمین نظم و امنیت، مسئله‌ای فراتر از یک‌نهاد و سازمان است و تأمین آن نیازمند برقراری ارتباط همه‌جانبه با سازمان‌ها و نهادهای مختلف است. به همین دلیل می‌توان قانون فوق را در حکم مشوقی برای تعامل و همکاری بین بخشی قلمداد کرد.

مقام معظم رهبری نیز در زمینه تأمین امنیت و مراقبت از آن، در کنار نیروی انتظامی دستگاه‌های متعددی را دخیل دانسته‌اند که تأمین امنیت مردم منوط به همکاری و هماهنگی بین این دستگاه‌ها دانسته شده است. از دیدگاه ایشان، یکی از وظایف دستگاه‌های مسئول امنیت در جامعه، حفظ همدیگر است. دستگاه‌ها باید همدیگر را حفظ کنند و در راستای تقویت یکدیگر گام بردارند. این نوع نگاه، نگاهی تعاملی به مسئله تأمین امنیت است که از سوی فرماندهان و مدیران ارشد ناجا بایستی مهم و جدی گرفته شود و در این راستا گام برداشته شود.

سند چشم‌انداز نیز توسعه نظم و امنیت عمومی و پیشگیری و مقابله مؤثر با جرایم و مفاسد اجتماعی و امنیتی را منوط به تقویت و هماهنگی دستگاه‌های قضایی، امنیتی و نظامی، دانسته است و این نگاه برنامه ریزان حاکی از اهمیت مسئله تعامل و مشارکت سازمانی است.

بنابراین گام اول برای برقراری تعاملی صحیح و سازنده با قوای سه‌گانه، رجوع به منابع قانونی و بیانات مقام معظم رهبری است تا کمترین انحراف در این زمینه به وجود نیاید و از سوی دیگر، دیدگاه‌های سازمان‌ها در زمینه فعالیت‌های جاری با اشتراکات بیشتری همراه شود.

منابع

- ایمان، محمدتقی (۱۳۹۰)، مبانی پارادایمی روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم انسانی، تهران، انتشارات پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- حسینی مقدم، سید علی و جربانی، حمید (۱۳۸۸)، بررسی محدودیت‌های اجرایی پلیس در پیشگیری انتظامی از جرم، فصلنامه علمی پژوهشی انتظام اجتماعی، سال اول، شماره چهارم، زمستان.
- رایینز، استیفن (۱۳۸۷)، رفتار سازمانی، ترجمه علی پارساییان و سیدمحمد اعرابی، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- سلیمی، مانده؛ زارعی متین، حسین؛ وزین، محمد و جندقی، غلامرضا (۹۲)، بررسی وضعیت عوامل مؤثر بر چابکی در سازمان صداوسیما، فصلنامه علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ‌سازمانی، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان
- سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران
- شریف‌زاده، فتاح و سهیلی‌راد، غلامرضا (۱۳۸۲)، بررسی تأثیر ارتباطات سازمانی در اثربخشی نظام تصمیم‌گیری در شرکت برق منطقه‌ای فارس و شرکت‌های وابسته، فصلنامه مدیریت و توسعه. شماره ۱۹.
- عزیزی، محمدمهدی؛ ابویی اردکان، محمد و نوری، نسرین (۱۳۹۰)، نقش قوانین و مقررات در تحقق مدیریت یکپارچه در مجموعه شهری تهران، فصلنامه آرمان‌شهر، شماره ۶، بهار و تابستان
- فرجی، ایرج (۱۳۸۹)، بررسی ساختار سازمانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و تأثیر آن بر اجرای مأموریت‌های قانونی این نیرو در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴، همایش علمی پلیس، امنیت و چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران، تهران، سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا
- قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۴.
- کاظمیان، غلامرضا (۱۳۷۳)، طراحی سیستم مدیریت شهری مناسب شهرهای ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه شهید بهشتی
- لیتل جان، استیفن (۱۳۸۴)، نظریه‌های ارتباطات، ترجمه سید اکبر میرحسینی و مرتضی نوربخش، تهران، جنگل

- مجموعه بیانات مقام معظم رهبری
- مقدم، علی (۱۳۹۲)، بررسی رابطه جوسازمانی با سبک مدیریت و بروز خلاقیت در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی، رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران
- مک کوایل، دنیس (۱۳۸۸)، درآمدی بر نظریه‌های ارتباط جمعی، ترجمه پرویز اجلالی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها
- میلر، کترین (۱۳۸۸)، ارتباطات سازمانی، ترجمه آذر قبادی، تهران، سازمان مدیریت صنعتی.
- ویندال، سون و سیگنایترز، بنو و اولسون، جین (۱۳۸۷)، کاربرد نظریه‌های ارتباطات (مقدمه‌ای بر ارتباطات برنامه‌ریزی شده)، ترجمه علیرضا دهقان. تهران، جامعه شناسان.
- Hsiu- Fang Hsieh & Sara E. Shanon(2006)Three Approaches to Content Analysis", Qualitativr Health Research, Vol.15, No.9
- P. Mayring(2010)Qualitative content analysis. Forum: Qualitative Social Research, 1(2).
- Saekow, A ;.Boonmee, C (2009) Towards a Practical Approach for Electronic Government Interoperability Framework (e-GIF), « System Sciences. ۴۲nd Hawaii International Conference.
- Von Krogh; George, Kazoo Ichijo & Ikujiri, Nonaka (2000) Enabling Knowledge Creation: How to Unlock the Mystery of Tacit Knowledge and Release the Power of Innovation. Oxford University Press
- Werner H. Hoffmann and Roman Schlosser (2001) Success Factors of Strategic Alliances in Small and Medium-sized Enterprises—An Empirical Survey. Long Range Planning.pp. 357-380